

Aan de leden van de Historische Vereniging Hoogezand – Sappemeer e.o.

Geachte dames en heren,

Uw bestuur nodigt u -in het jubileumjaar van onze vereniging- met veel genoegen uit voor wederom een bijeenkomst om niet te missen :

onze **Nijjoarsveziede**,

een middag vol met herinneringen van vóór de herindeling, omlijst met gezellige muzikale klanken ...

‘ **Ons Midden-Groningen, de geschiedenis, vertelt door inwoners zelf** ’

In deze korte documentaire halen inwoners van de drie gemeenten, die zijn opgegaan in “Midden-Groningen”, herinneringen op aan de jaren ‘40, ‘50 en ‘60 van de vorige eeuw. In de gemeente Slochteren werd destijds de Fraeylemaborg nog bewoond door de familie van der Hoop. Ina Louters-ten Have woonde tegenover de borg en koestert warme herinneringen aan die tijd. Haar man kan zich de vondst van het gas als de dag van gisteren herinneren. In Harkstede noemen leden van de Jeu de boules club vooral uitspanning Staalstra. In Hoogezand-Sappemeer zien we in die jaren volop bedrijvigheid op en aan het Winschoterdiep. Gerrit Stuuat vertelt over de scheepswerven en de scheepvaart. Op de markt in Hoogezand vertellen inwoners over het verschil tussen Hoogezand en Sappemeer. In Menterwolde haalt Gé Zuidema-Krans uit Zuidbroek herinneringen op aan de boerderij van haar ouders. Aardappels rooien gebeurde nog met de hand en de grote schuren lagen vol graan. Op de sjoel- en kaartmiddag in de Menterne in Muntendam komen de verhalen los over de Muntendammers die met hun koopwaar langs de deuren gingen. Samen met prachtige archiefbeelden van de Groninger Archieven en luchtbeelden gemaakt met een drone geeft de sfeervolle film een goede indruk van de recente geschiedenis van het gebied Midden-Groningen en haar inwoners.

Als muzikale verrassing contracteerden wij voor u :

De Fiebeldekwinten

streektaalmuziek in o.a. het Gronings en Drents

door

Jan Luiken Bos (zang, gitaar, autoharp, mandoline, mondharmonica, kazoe)

en Bernard Meulman (zang, toetsen, gitaar)

Datum : zondag 21 januari 2018 Tijd : 14. 30 uur – 17.30 uur

Plaats : Dansschool Van der Vlag, Kerkstraat 267, Hoogezand (ingang Haydnlaan)

* Er wordt hard gewerkt aan ons unieke jubileumboek. Een boek, dat wordt gevuld en samengesteld door u, die opgroeide in de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Hebt u nog leuke (jeugd)herinneringen, schroomt u niet en neem contact op met onze redakteur. Ook komen wij graag langs voor een interview als u dat prettiger vindt. Onze redakteur Okkie Smit bereikt u via : tel.: 0598-856352 of 06-23094918 of okkiesmit@gmail.com

Wij wensen u goede feestdagen en wij begroeten u graag

op deze bijzondere zondagmiddag de éénentwintigste januari tweeduizendachttien!

Met vriendelijke groet, namens Bestuur en Redactie, Wim A.H. Rozema, secretaris.

Z.O.Z.

Ter gelegenheid van ons 25-jarig jubileum doet uw bestuur u, in samenwerking met de Mr. J.H. De Vey Mestdagh Stichting, een bijzonder aanbod. Wij kunnen u, tegen een zeer sterk gereduceerde prijs aanbieden het 467 pagina's tellende standaardboekwerk, van de auteurs E.P. Boon en J.J.M. Lettinck :

**“DE JOODSE GEMEENSCHAPPEN IN HOOGEZAND – SAPPEMEER,
SLOCHTEREN, NOORD- EN ZUIDBROEK EN OMLIGGENDE DORPEN
1724 – 1950”**

In dit rijk geïllustreerde boek wordt uiteengezet hoe in de achttiende eeuw de eerste Joden zich in het gebied van Hoogezand, Sappemeer, Slochteren en Noord- en Zuidbroek vestigden. Hoe ze een Israëlitische gemeente Hoogezand vormden, hoe er in de tweede helft van de negentiende eeuw een aparte gemeente Zuidbroek ontstond, hoe deze Joodse gemeenschappen zich in de negentiende en twintigste eeuw ontwikkelden en hoe door de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog een einde kwam aan de Joodse gemeenschappen binnen de grenzen van de straks nieuwe gemeente Midden Groningen.

Wij kunnen u dit prachtige boek aanbieden voor de zeer speciale prijs van € 12,50.
(indien per post toegestuurd berekenen wij € 7,50 porto- en verpakingskosten)

Bestellen kan via email : hstverhosap@gmail.com of telefonisch via : 0598-382304.

Uw betaling maakt u over op bankrekening : NL42 INGB 0007 4533 26

De voorraad van deze speciale aanbieding is beperkt.

Verzekert u dus tijdig van een reservering!

Op de foto (links) van rond 1955, nu hoek Hoofdstraat-Rembrandtlaan, zien we de synagoge van de joodse gemeenschap in Hoogezand-Sappemeer. Tegenwoordig een advocatenkantoor en daarachter de gereformeerde kerk vrijgemaakt. Verder oostwaarts zag je hier vroeger de villa van de dames Wildervanck, het dubbele winkelpand met drogisterij "De Gaper" en sporthuis Nijboer, vervolgens het

Spakmanslaantje, het dubbele winkelpand van juwelier Holle en kleermaker Holtman en tenslotte het kantoor van de busonderneming GADO. Aan de overkant van het Winschoterdiep lag vroeger de scheepswerf van Coops. Aan het begin van de achttiende eeuw vestigden de eerste joden zich in Hoogezand. In 1810 werd een synagoge ingericht in een huis aan de Kalkwijk. In 1854 werd de afgebeelde synagoge in gebruik genomen, dat naast de synagoge ook een school, een vergaderzaal en een onderwijzerswoning huisvestte. Vanaf 1836 had men de beschikking over een eigen begraafplaats aan de Knijpslaan in Kolham (gemeente Slochteren, westelijk van de Meubelhallen). De meeste joden waren werkzaam in de veehandel, straathandel, vleeshouwerij en andere takken van handel. Verreweg het grootste deel van de joden, die voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog in Hoogezand-Sappemeer woonden, is gedeporteerd en vermoord. Een klein aantal (15 van de ruim 200) wist onder te duiken of op een andere manier de oorlog te overleven. Zoals bijv. Simon de Beer uit de Zuiderlaan in Hoogezand, aardappelhandelaar, die in Kamp Westerborg te Hooghalen het toezicht kreeg over de aardappelbunker. Deze opslagplaats is nu nog te zien naast met monument met de gebogen spoorrails. De synagoge werd, nadat alle joden waren weggevoerd, deels leeggeroofd, deels beschadigd.

